

04660483

STENOGRAFSKE BELEŠKE

sa 143.sednice

PREDSEDNIŠTVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

- održane 1. oktobra 1991.godine -

04660484

STENOGRAFSKE BELEŠKE

sa 143.sednice

PREDSEDNIŠTVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

- održane 1. oktobra 1991.godine -

Sednica je počela sa radom u 10,10 sati.

Prisustvovali su: dr Branko Kostić, potpredsednik Predsedništva SFRJ; dr Borisav Jović, dr Vasil Tukpurkovski, mr Bogić Bogićević, Jugoslav Kostić, Sejdo Bajramović - članovi Predsedništva SFRJ; Petar Gračanin, savezni sekretar za unutrašnje poslove; Stane Brovet, zamenik saveznog sekretara za narodnu odbranu; Miliwoje Maksić, zamenik saveznog sekretara za inostrane poslove; Anton Stari, generalni sekretar Predsedništva SFRJ; general Mihajlo Pavičić, načelnik Vojnog kabineta; Andjelko Maslić, Srećko Medić, Ratko Slijepčević, Miodrag Ostraćanin, Pavle Jevremović, Lazar Vračarić, Nikola Tašić, Ranka Matijašević, Jelena Stupar, Danica Nogo - iz Predsedništva SFRJ.

(Stenografisali su: Jordan Živanović, Stana Gapić - viši debatni stenografi - redaktori, i Dragana Stambolija, stenograf u Predsedništvu SFRJ).

Predsedavao je dr Branko Kostić, potpredsednik Predsedništva SFRJ.

BRANKO KOSTIĆ:

Predlažem da počnemo sa radom.

Otvaram 143. sednicu Predsedništva SFRJ.

Od članova Predsedništva odsutni su Stjepan Mesić i Janez Drnovšek.

JK

04660485

Sjednici prisustvuju: savezni sekretar za unutrašnje poslove, Petar Gračanin; zamenik saveznog sekretara za narodnu odbranu, admiral Stane Brovet i zamenik saveznog sekretara za inostrane poslove, Milivoje Maksić.

Mi smo, na osnovu predloženog dnevnog reda, za današnju sednicu, pozvali da prisustvuju u vezi sa prvom tačkom dnevnog reda: Alija Izetbegović, predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine; Momčilo Krajišnik, predsjednik Skupštine Bosne i Hercegovine i Jure Pelivan, predsjednik Vlade Bosne i Hercegovine.

Ja nijesam obaviješten o njihovom nedolasku, sem što sada konstatujem da ih na sjednici nema. U pripremi za ovu sjednicu, mi smo uvrstili ovu tačku dnevnog reda na osnovu zahteva Predsedništva Bosne i Hercegovine da se hitno razmotri političko-bezbednosna situacija u Bosni i Hercegovini na Predsjedništvu SFRJ, i u vezi sa tim ja sam dogovorio još u srijedu prošle nedelje sa gospodinom Alijom Izetbegovićem da nadležni organi Bosne i Hercegovine pripreme jednu kompletniju informaciju o političkom bezbednosnom stanju u Bosni i Hercegovini, sa predlogom mjera. Dogovoreno je bilo sa njim da ta informacija nama bude dostavljena u petak, da bi imali dovoljno vremena da je damo i članovima Predsjedništva, ali i Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu i Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

Juče sam obaviješten, u toku prije podneva, da taj materijal još nije uradjen, da gospodin Izetbegović ima sa predstavnicima Vlade i nadležnim organima u 13 časova sastanak, i da će tek nakon toga odredjenije moći da kažu da li će biti taj materijal uradjen i ko će prisustvovati sjednici Predsjedništva. Verovatno da generalni sekretar ima još neke dodatne informacije u vezi sa tim, pa molim da o tome informiše.

ANTON STARI:

Negde oko 15 časova juče se javio generalni sekretar Predsedništva Bosne i Hercegovine i zvanično mi je saopštio da nikakav pisani materijal u Predsedništvu Bosne i Hercegovine

JK

04660512

Evo, toliko i hvala.

Predlažem da u startu damo riječ Petru Gračaninu, pa onda drugu Brovetu, s tim, što ćemo pretpostavljam, biti uskraćeni za ovu sjednicu, ali ćemo vrlo brzo održati i narednu sjednicu, kad Budimir Lončar bude tu, da se detaljnije informišemo o međunarodnom aspektu političko-bezbednosnoj situacije u Jugoslaviji, imajući u vidu da je Lončar danas u Sarajevu, a da je on bio neposredan učesnik i šef naše delegacije na zasedanju Generalne skupštine.

Ima riječ Petar Gračanin.

PETAR GRAČANIN:

Pošto je bilo težište na bezbednosnoj situaciji u Republici Bosni i Hercegovini, mi smo tako se i pripremili u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove, koristeći sve raspoložive podatke, s kojima smo raspolagali i našim uvidom u stanje kao Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove iz svoje nadležnosti, a posebno, koristili smo podatke koje smo dobili od Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine; tako da ćemo verovatno biti uskraćeni da, izlaganje ovo moje u najkraćem - za stanje bezbednosti i situacije u čitavoj zemlji. Ja sam računao da će biti težište, da još jednom ponovim, na Bosni i Hercegovini i zato će nešto biti manje u čitavoj Jugoslaviji, ali pokušaću nešto da kažem i o bezbednosnoj situaciji u čitavoj zemlji, a posebno, ovde što je govorio sad potpredsednik, drug Kostić.

Ovo nisu samo uvodne napomene od Kostića, nego je to već može da se kaže i stanje, a samim tim, već i neke ocene, pa i prognoze šta se može očekivati u narednom periodu.

Bezbednosna situacija u zemlji je krajnje napeta, teška i dramatična. Strategija razbijača Jugoslavija, sračunata je da se oružani sukobi prošire i na Bosnu i Hercegovinu, kao i na druga, potencijalna žarišta u zemlji; Sandžak, Kosovo i Metohiju i druga područja. Ovde sada su aktuelna, na granici Republike Hrvatske i Crne Gore. Ovo proširenje na Bosnu i Hercegovinu, to je već vidljivo, od juna meseca ove godine. Cilj je da se blokira započeta Konferencija u Hagu, odnosno da se odredjena rešenja iznude i silom i uz vojnu pretnju iz inostranstva. Vidite da nema dana da se ne raspravlja negde u svetu, da se preti Jugoslaviji i vojnom intervencijom; to moramo dobro da razmotrimo i da ocenimo. Šta je to, ako se krene i vojno interveniše na Jugoslaviju? To čak može da bude i neko da pozove to; to će biti jedan opšti rat, koga ne možemo zadržati, odnosno niti će se moći zadržati samo na jednom prostoru Jugoslavije, a mi ocenjujemo, da to će biti i daleko šire. Ako se nastave oružani sukobi u zemlji, preti nam katastrofa, i oživljavanje aveti prošlosti. Aveti prošlosti - to je fašizam, to je najgore nešto što je mogla da dočeka moja generacija - 1941. do 1945. godine. I ko to nije doživeo, teško može i da pretpostavi, ali vidim sada, već da su na pomolu sve te metode, fašističke, prema sada, ratnim žarištima u Republici Hrvatskoj.

Razlika je samo u tome što se tada taj narod nije odmah odupreo, a metodi su isti, i samo u tome što nemamo tu okupatora, ako mogu da kažem sa vojskom, inače on je prisutan tu, politički je prisutan; razara ono što ne možemo da vidimo. Tada je razarao i kretao se divizijama i ogromnom armadom po Jugoslaviji i 40 divizija ih je bilo. Verovatno da su sada ove možda i opasnije. Osnovne karakteristike stanja bezbednosti su sledeće: izrazito su zaoštreni medjunacionalni odnosi i medjunacionalno nepoverenje - što dovodi do tragičnih posledica. Da su poremećeni odnosi, pa još nekako čovek da kaže, nekako ćemo to težiti da te poremećenosti možemo da popravimo, ali je tolika mržnja, da to moramo da imamo u vidu.

Čak imamo izjava da se više ne može živeti zajedno. To mora da zabrine i ovo Predsedništvo i svakog gradjanina naše zemlje. Kako, na koji način, kad se, bez obzira kakvo će biti ustrojstvo Jugoslavije, te porodice, koje jedan do drugog imaju i kuće, imanja, itd, kako i na koji način to razrešiti?

Sledeće - stanje u kriznim područjima, posebno u Republici Hrvatskoj je i dalje složeno, i pored svih sporazuma za prekid oružanih sukoba. Pravo da vam kažem, da već kod ljudi se gubi svako strpljenje oko toga. Znači, dogovor, prekid vatre a ono je posle toga sve drastičnije, mere se preduzimaju i prema stanovništvu, a posebno ovde prema pripadnicima JNA, od oružanih snaga Republike Hrvatske. Neko kaže da se to izmaklo ispod ruku; ne verujem baš u toj meri da se izmaklo ispod ruku. To mogu biti pojedinačne grupe, itd. To se diriguje, i zna se odakle se diriguje. I mislim da ovi strani faktori, apsolutno ne samo da su prisutni, nego raspolažemo s podacima, što ću vas i upoznati, da direktno i sa oružjem je prisutan, pa negde i sa instruktorima, pojedinim, ali vrlo vešto, se nadju na odredjenom prostoru, pa se izmaknu, itd. Tu su najizrazitiji Nemačka, Austrija i Madjarska.

Mi smo to i ranije ukazivali i opominjali u tom pogledu da se ukaže i na vreme, još marta meseca, napravili smo jedan materijal, koji je sada kod druga Bogićevića, šta treba učiniti u tom smislu kao Predsedništvo, kao Savet za zaštitu ustavnog poretka kao Savezno izvršno veće, ali to nije prodrlo u svet, iako je dato i Sekretarijatu za inostrane poslove, ambasadorima onih zemalja, koje se direktno mešaju i kroje Jugoslaviju. Nismo to aktivirali i nismo, iako smo raspolagali sa nizom konkretnih podataka.

Verovatno da je moja falinka u tome, što nisam bio do kraja uporan. Zbog neprimenjivanja saveznih propisa, to se ne poštuje i dolazi do daljih ljudskih žrtava i materijalnih razaranja. Da ponovim i više puta, da se ne naviknemo na te dnevne pogibije, što imamo u našoj zemlji, a već polako se ljudi i navikavaju: "pa jedan je poginuo, pa manje je to nego juče", itd, itd. To vodi ka tragediji. A, svakim danom su sve veće žrtve.

Zbog neprimenjivanja saveznih propisa u obezbeđenju državne granice, u nekim delovima zemlje, kao na primer u Sloveniji, otvaraju se šire mogućnosti šverca oružja, droge i drugih pojava koje imaju odraza i na međunarodnu bezbednost; da ne govorim kakav je naš ugled u tom pogledu, kada imamo takvu granicu koja nije obezbedjena. Mi smo to i na Saveznom izvršnom veću razmatrali, ijedan materijal je, ja mislim, došao u Predsedništvo u petak, gde govorimo na Saveznom izvršnom veću - šta to sve znači: neobezbedjene granice na ovom prostoru. Verujte, pitaju i stranci, da znaju da su tako neobezbedjene granice, pitanje je da li bi i cirkulisalo i ovo što imamo izvoza nešto roba, ili dolaska roba ovamo, a ne vrši se kontrola po saveznim propisima.

Šta smo ovde mogli da uradimo i šta radimo?

Sinoć smo se zakačili oko jednog pitanja, kaže: "Zeleni pojas" nije obezbedjen od strane Armije, da je Predsedništvo donelo takvu odluku da nemamo više Jugoslovensku narodnu armiju na tom Zelenom pojasu."

"Nije samo to. Mnogo toga ima: i carina ne funkcioniše, ne funkcionišu savezni zakoni o unutrašnjim poslovima, a treba da ih primene republike, i režim granice itd. Ja bih vas molio da taj materijal koji smo dostavili, mislim da je on dosta kompletan, ima niz predloga u tome - ako šta možemo da uradimo, da uradimo. Naša neka grupa treba da krene na teren da vidi da li se poštuju propisi, savezni, na međunarodnim graničnim prelazima. Evo, već 15 dana, i više, se dogovaramo sa Republikom Slovenijom, a oni samo čekaju ovaj 7. pa nas stalno odlažu, guraju itd.

Kad sam govorio o neobezbedjenosti granica - tu oružje ulazi. Tu nema govora - ko kontroliše sve to? To znači, ako mogu da kažem i ovde, kolika je moć federalnih organa, sem nešto carine što može biti za sada da uoči neke elemente pa da dodjemo do saznanja, ili ako dodjemo do saznanja u inostranstvu da se kreće - imamo i takvih podataka, ali široka je granica pa ne možemo uvek da dodjemo gde i na kom delu graničnog prelaza se ubacuje ovoliko oružja.

ČS

04660516

Savezni propisi, kao ni odluke najvažnijih državnih organa zemlje, ne poštuju se u odnosu na upotrebu organa unutrašnjih poslova. Snagama unutrašnjih poslova daju se zadaci vojne prirode koji prevazilaze namene milicijski odnosno policijskih jedinica. To je karakteristično, sada, najviše, u Republici Hrvatskoj. A, evo, negde postoje neki podaci da i Republika Bosna i Hercegovina ide ne to da se povećaju snage policije, odnosno milicije, kako bi to bila, posle, jedna paravojna jedinica. To moramo odmah - mi ćemo sada da intevrenišemo, u toku današnjeg dana u Bosni i Hercegovini, jer to je na "mala vrata" formiranje paravojne jedinice - iskustvo nam je iz Republike Hrvatske.

Vidite, čak su i Nacionalnu gardu, iako je ona vojna organizacija, na vešt način provukli kroz Zakon o unutrašnjim poslovima - da je organizacija tu, a upotreba vojna, za vojne zadatke, za rat. I, verovatno, to će se sad širiti - druge partije, stranke da formiraju takve sastave po čitavoj zemlji. To će biti tragedija.

Ja sam vama govorio da je bilo odmah 1941. godine 18 različitih vojski, a 1942. godine 24 razne vojske, partijske i sve to. I, mi smo bili - partizani - 25-ta, i plus 5 okupatorskih vojski. Trideset je bilo raznih vojski.

Ako se to proširi dalje, pa kroz miliciju stvaram vojsku, jer imam zakon taj, nemam zakon za formiranje armije republičke, ali ta republička armija se tu stvara.

Povećan je broj dolaska pripadnika ekstremne emigracije u zemlju, posebno dela sa terorističkom prošlošću. Evo, sada i u Bosni i Hercegovini smo imali dva konkretna primera, da ih iznesem ovde, iako je daleko veći broj u Republici Hrvatskoj nego što je ovde, ali pošto je napomenuto da i to ukažem.

Podsetiću na boravak u Bosni i Hercegovini ekstremiste Tomislava Nišića, zaposlenog u Ministarstvu unutrašnjih poslova Hrvatske i jednog od organizatora prebacivanja dobrovoljaca iz redova ekstremne emigracije u Hrvatsku. Ili, pogibija Ludviga Pavlovića, rezerviste MUP-a Republike Hrvatske,

ČS

04660517

prilikom napada na vojnu kolonu kod Posušja, 18. septembra, poznatog i osudjivanog teroristu, učesnika u ustaškim akcijama 1972. godine na teritoriji Bosne i Hercegovine. Ima još primera, takodje, ali to će biti i dalje za Bosnu i Hercegovinu. Takodje, je registrovana i namera ekstremne muslimanske emigracije da u slučaju većih sukoba u zemlji ubace, i na područje Bosne i Hercegovine, veću grupu specijalno ubačenih komandosa. Radi se o grupaciji oko Keris Reima, ratnog zločinca i rukovodioca hrvatsko-islamskog centra u Torontu. On je povezan sa ustaškom emigracijom, Hrvatsko revolucionarno bratstvo. Boravio je u julu ove godine u zemlji, u organizaciji Ministarstva za unutrašnje poslove Hrvatske. Evo, i taj podatak govori da je aktivna emigracija imamo konkretan, proveren podatak. Znači, to je najekstremnija emigracija. Politička emigracija - ima sigurno ljudi koji se nisu ogrešili, ali ovi su se ogrešili, ne ogrešili nego okrvavili ruke, o njima treba govoriti - oni su najopasniji. Politička emigracija, ova druga, tu smo možda bili i strogi u nekim ocenama itd, i možemo biti i te kako tolerantni. Ali, ove moramo da zaustavimo, jer oni truju, i ovo što čine ove zločine - to su ti.

Otežani su ili prekinuti saobraćajni tokovi na celom prostoru zemlje. Razbijen je energetski sistem zemlje sa krupnim posledicama po privredu. Ja mislim, da osećamo svi da se podelio saobraćaj, i vazdušni, i železnički, putnički, pa, sad imamo i da se pomorski ugrožava. Podeljeni su na istočni i zapadni deo zemlje, i ne funkcioniše. Čine se svi napori u tom pogledu, i Savezno izvršno veće - ali je nemoćno. Juče smo razgovarali kako i na koji način da omogućimo da cirkulišu ljudi i roba. A, kada se govori o Bosni i Hercegovini - tu su svi mostovi porušeni. Dvadeset i četiri diverzije je bilo od juna do sada u Republici Bosni i Hercegovini, a tek smo sad saznali za njih. Medju njih spadaju te diverzije - i rušenje ovih mostova na Savi i Uni, 24 diverzije. To znači da su prekinute veze sa Republikom Bosnom i Hercegovinom iz više razloga - da se spreči funkcionisanje privrede; vojske, da se ne kreće; a, sigurno i da se blokira i da se zavisi posle od te republike koja je to činila.

Zbog ukupnih negativnih posledica ugrožena su prava, sloboda, imovina gradjana. U kriznim žarištima dolazi do svakodnevnog stradanja velikog broja ljudi, civila, do porasta broja izbeglica. Šta da radimo sa tim izbeglicama? Koliko ih već ima, ovde što je prešlo u Srbiju, a da ne govorim šta ih je po Hrvatskoj po planinama itd.

Ja mislim da samo to pitanje zaslužuje pažnju i da ga razrešavamo. Evo je i zima na pragu. A govorimo o energetsom sistemu, i svemu onome što čeka ove ljude koji su van krovova. Ima neka grupa koja radi u Saveznom izvršnom veću oko tih ljudskih prava. Očekujemo da će nam to neko sa strane da reši. Kako će to neko sa strane da nam reši? Ne može niko da nam to reši, moramo sami da to rešavamo.

04660519

Jugoslavija je predmet intenzivnog istraživanja stranog faktora, najčešće u funkciji vršenja određenih pritisaka, a ne retko i direktno mešanje u unutrašnje stvari u zemlji. O tome sam govorio i ne bih želeo više; to je i očito i vidi se to "prostim očima", što kažu; ništa ne treba tu da se traga za time šta oni rade našoj zemlji; slobodno, što kažu, i komuniciranje i sve. Svaka čast dobronamernim, ali ima veliki broj koji ne misle Jugoslaviji dobro. Jedni su jednom govorili da se zalažu za cjelovitu Jugoslaviju, drugi za jednu konfederativnu, sad treći - hajde da razbijemo Jugoslaviju itd. Da se ne zavaramo i oko Nemaca i Austrijanaca. To je taj avet koji će se vratiti, stalno neki revanši prema Jugoslaviji. Možda će neko da kaže da je ovo oštro što govorim, ali to je tako.

Reč je o tipičnim ratnim dejstvima, jer se razaranja takvog karaktera, sa tako velikim materijalnim posledicama ne može drugačije okarakterisati. Sad, čim ne funkcioniše vlast, ljudi se samoorganizuju i brane se i već je to, moram da kažem, u većem delu zemlje se pripremaju ljudi, pošto vlast ne funkcioniše, da se organizuju kako god znaju da odbrane svoja ognjišta. Sve će se to više širiti. Znači, ne funkcioniše vlast i nema poverenje više u to.

Takodje sam hteo, u tezama, da nešto kažem; kakve su procene dalje, mislim da je dao to, takodje, potpredsednik Kostić; šta nas očekuje - ja sam pokušao nešto da ovde ukažem.

Oko antiarmijskog raspoloženja, to je stvarno neshvatljivo. Jedna Armija, koja je oslobodila ovu zemlju, koja je davala ogromne žrtve, Armija je dala najviše žrtava. Bilo je naroda koji su stradali ovako, ali Armija je dala velike žrtve. Oko 400.000 je ratnih vojnih invalida i to težih ratnih vojnih invalida izašlo iz rata. Oko 250.000 boraca je bilo mladje od 20 godina u narodnooslobodilačkoj borbi i od toga je poginulo 200.000, u doba starosti od 18 do 25. godina. I sad je ta Armija okupatorska, i sad u tu Armiju ne šaljemo regrute - u tu Armiju koja je u svim tim prelomnim situacijama u kojoj se nalazila Jugoslavija, ona je

04660520

bila na braniku svoje zemlje.

Meni jedan predsednik opštine u Subotici, pre desetak godina, kaže: - "niste skoro dolazili ovde u Suboticu", Ištvan. Kažem: - "Kako da nisam dolazio? Nisam dolazio u Suboticu, jer sam bio u Horgošu, čuvao granicu." Kaže: - "To je drugo. Noću kad ste vi spavali, mi smo boravili tamo i čuvali granicu." I sada ta Armija, vidite u kakvu je došla situaciju. Sad je takva propaganda u tome da se ne odazivaju vojnom pozivu. Pa gde to ima? Koja to država danas u svetu, u Evropi, može da toleriše? I, svi mi ćutimo. Neće valjda nas. Bićemo odgovorni svi za to.

Evo, mislim da i taj elemenat zaslužuje pažnju. Sada se otvaraju i drugi frontovi, prema Crnoj Gori, o čemu je govorio potpredsednik Kostić, i neće se tu zaustaviti. Verovatno će se ići dalje. A da ne govorim o pretenzijama susednih zemalja. Svako traži nešto da ugrabi. Ja sam njih doživljavao 1941.godine. Onaj kaže - "neću ovo, onaj-ovo". Ja sam bio na jednom frontu tamo prema Bugarskoj. Nećemo, kaže: - "mi ćemo kasnije da udjemo unutra". A ovde u Banatu, kaže - "malo ćemo mi kasnije, neka udju prvo Nemci", itd. Tako da će grabež nastati jedan veliki, ako ne preduzmemo mere. Mislim, bez obzira na, mi se sad nagadjamo da li imamo kvorum, ili nemamo kvorum, a po svakom pojedinačno moramo da radimo, koliko god možemo da uradimo. Sigurno da je dobro da imamo sve ovde itd. Predsednik Predsedništva, van pameti, ako mogu da kažem tako, malo sam juče to uporedio na sednici Saveznog izvršnog veća, - "da se preduzmu ekonomske sankcije prema Jugoslaviji." Ja sam to uporedio; znači moj otac koji je nas imao sedmoru dece, i majka i otac, ukupno devetoro ; "daj da ne damo ovoj deci hleba, da je otišao kod nekog kapitaliste tamo da kaže; nemojte da date deci hleb da pomru." Evo, to je to. To sam malo uporedio sa ovim sada, znači - dajte ekonomsku blokadu Jugoslaviji, mojoj zemlji, narodima dajte neka se poguše. Šta je to? Ili, o bojnim otrovima u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Gde to može? Ja sam u njoj bio 25 godina i nigde nije bilo to. To su očite neistine i laži.

Toliko, za sada.

BRANKO KOSTIĆ:

04660521

Hvala Pero.
Stane Brovet.

STANE BROVET:

Nakon potpisivanja Izjave o prekidu vatre 17.09. u Igalu, oružane formacije Republike Hrvatske nastavile su sa napadima na jedinice JNA u kasarnama i vojnim objektima, težišno. U periodu od 12 časova, 18-og, kada je stupio na snagu prekid vatre, dogovoren prema toj Izjavi, do 20 časova sinoć, oružane formacije MUP-a i Zbora narodne garde izvršile su 263 napada na jedinice i objekte JNA. U tim napadima poginula su 54 pripadnika JNA, 11 aktivnih vojnih lica i 43 vojnika, a ranjeno je 168. Na jedinice u kasarnama i izdvojenim vojnim objektima izvršena su 143 napada; 12 napada na aerodrome, heliodrume i letilice i 5 napada na brodove ratne mornarice, čak 3 na snabdevačka vozila. Ukupni gubici u dosadašnjim dejstvima protiv JNA u Republici Hrvatskoj su veoma veliki. Poginulo je ukupno 178 vojnika i starešina. Zbog posledica ranjavanja umrlo je još 18, ranjeno je 709; lišeno je slobode 3.042. Iz Hrvatske je izbeglo 3.583 članova porodica aktivnih vojnih lica zbog terora koji se prema njima provodi. Zauzeta su 94 vojna objekta.

MB

Б. Костић, П. Грачанин

- о Буђењу Француса у УР. и
потенцијалном стварању паравојне
органе. у УР 17-22-38

- 17-38 Бровет: до 1.10.21
> УР. уједино 196 радног Фог
спинална ЈНА

04660522

U ovim napadima pripadnici MUP-a i zboru, u dva slučaja, upotrebili su hemijska policijska borbena sredstva, i suprotno medjunarodnim konvencijama izvršili polaganje podvodnih mina na prilazima Luci "Lora" - Split. Prema pripadnicima i članovima njihovih porodica primenjene su mere pravog terora. Njima se pretilo, ucenjuje se, upada u njihove stanove, odnose se vrednije stvari. Svi garnizoni i kasarne u njima su pod potpunom fizičkom blokadom. Onemogućeno je svako komuniciranje. Snabdevanje vodom i strujom koje je, od pre neki dan, na osnovu dogovora postignutog u Beogradu izmedju tri učesnika Izjave iz Igala, donekle^{je} normalizovano. Medjutim, ono se pušta, pa isključuje, tako da je potpuno neregularno. PTT linije isključene su u svim garnizonima. Veoma teško se izvodi sanitetsko zbrinjavanje poginulih i ranjenih. U nekim garnizonima mrtvi su i po nekoliko dana bili u objektu, I pored svih molbi i zahteva nije se udovoljilo da se oni evakušu. Isti su problemi i sa evakuacijom ranjenih. Njihova evakuacija uslovljava se predajom jedinica i objekata. Jedinice su pod stalnim psihološkim pritiskom i stalno ih se poziva na predaju.

U tom cilju, ispred kasarni i vojnih objekata pripadnici MUP-a i zboru narodne garde dovode supruge i decu aktivnih vojnih lica, kako bi uticali na njihovu predaju.

Već sam rekao, da je suprotno svim normama medjunarodnog prava, izvršeno polaganje podvodnih mina u moru, radi čega i pomorski saobraćaj je postao nesiguran. Na jednu minu, kao što znate, naleteo je jedan naš pomoćni brod i tom prilikom je poginulo pet pripadnika JNA. I sada ne dozvoljavaju vadjenje posmrtnih ostataka poginulih.

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu preduzima je sve kako bi se realizovale odluke Sporazuma o prekidu vatre i Izjave o prekidu vatre, i naravno odgovarajuća Naredba koja je tim povodom izdata, odnosno obostan~~e~~ Naredba.

Izvršene su i posebne prepiske izmedju saveznog sekretara za narodnu odbranu i predsednika Republike Hrvatske

JK

04660523

Tudmana. Neprekidno su predlagani rokovi prekida vatre. Međutim, rukovodstvo Republike Hrvatske samo je na papiru potpisivalo i davalo obećanja, ali se u praksi ničega ne pridržavaju. Naprotiv, svako primirje koriste za novo pregrupisavanje, za nove koncentracije snaga, nakon čega uslede novi napadi na vojne objekte.

25. septembra u Beogradu je, u takvoj situaciji, održan sastanak predsednika Tudmana, Miloševića i generala Kadijevića, gde su dogovorene konkretne mere kako bi se obezbedio efektivni prekid vatre i istovremeno deblokirali vojni objekti i rešila neka druga pitanja. Dogovoreno je da se odmah, sledećeg dana, razmene pitanja medjusobno i odrede radne grupe koje bi počele hitno da rešavaju ta otvorena pitanja. S naše strane, mi smo odmah sledećeg dana predložili šest pitanja i lica, koja bi bila u sastavu radnih grupa. To su sledeća pitanja: Apsolutni prekid vatre; Razdvajanje snaga u dodiru; Razmena zarobljenika; Obezbedjenje uslova za premeštanje jedinica JNA iz Slovenije preko teritorije Hrvatske; Vraćanje oduzete imovine JNA; Razoružanje i rasformiranje neregularnih oružanih formacija; Demobilizacija rezervnih snaga zbora narodne garde, i istovremeno povlačenje JNA u kasarne.

Ova pitanja, koja su detaljnije razradjena jednim predlogom i ponudjena i predstavnicima Evropske zajednice, gospodinu Vajnanasu i njegovoj grupi i grupi posmatrača, na uvid, ocenjuje se kao vrlo razumnim i kao veoma dobra osnova za rešavanje istaknutih problema. Šef posmatračke misije, general Kusters je, bez izuzetka, prihvatio sve što se tiče angažovanja posmatračke Misije i Evropske zajednice u rešavanju tih pitanja. Jer, u svim pitanjima kako u fazi dogovaranja, tako i u fazi kasnije realizacije, predvidja se i uključivanje monitora.

Kao odgovor na to, sa hrvatske strane, dostavljen je spisak dvanaest pitanja, koja u stvari potpuno izlaze iz Sporazuma i Izjave u Igalu i ovog dogovora trojice nakon toga; već predstavljaju proširenu listu zahteva i uslova u ultimativnom obliku koji, i po našoj oceni i po oceni predstavnika

04660524

Evropske zajednice, predstavljaju uslove opšte kapitulacije JNA na teritoriji Hrvatske, i po njihovom i našem mišljenju nisu apsolutno razumni, i ne mogu predstavljati bazu za rešavanje problema koji su sada najhitniji, a to je: prekid vatre i uspostava kontrole prekida vatre i obezbedjenje uslova da se taj prekid održi.

U takvim uslovima pripadnici JNA su se u potpunosti pridržavali Naredjenja saveznog sekretara o potpunom prekidu vatre koji je javno objavljen, i niti u jednom slučaju nisu prvi otvarali vatru niti su davali povod za napad, već su na vatru odgovarali samo onda kada su im životi neposredno bili ugroženi.

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu dao je i punu podršku merama Evropske zajednice na uspostavljanju mira i mirnom rešavanju jugoslovenske krize i, zadnja tri dana, mi smo neprekidno bili u razgovorima sa predstavnikom Evropske zajednice, ambasadorom Vajnarom. nastojeći da formulišemo, polazeći od ovog što je već potpisano i dogovoreno, predloge koji bi predstavljali predloge Ambasadora Vajnar ~~sa~~ u vezi sa ukidanjem blokada kasarni i drugih objekata JNA u Hrvatskoj, kao prvog koraka ka rešenju drugih otvorenih pitanja u vezi sa prekidom vatre. Postignuta je već i pismena saglasnost od strane hrvatskih organa, predsednika Tudmana, dobijena je i naša saglasnost na tekst, da bi istog dana, kada je ta pismena saglasnost stigla iz Zagreba, bio napadnut Garnizon Bjelovar. Znači, umesto deblokade - napad, i Garnizon Koprivnica. U žestokom napadu imali smo više ranjenih i poginulih, poginuo je i komandant Garnizona Bjelovar, Garnizon je uprkos žestokom otporu savladan i, naravno, u takvim uslovima je ovaj već postignuti dogovor postao bespredmetan.

JK

04660525

Još više je postao bespredmetan kada je tog istog dana predsednik Tujman poslao Van Den Bruku pismo u kome, u suštini, postavlja sledeće uslove: "prvo - prekid vatre; drugo - odmah povući sve rezerviste i neregularne snage iz Hrvatske; treće - potpuno povući sve jedinice JNA iz Hrvatske; četvrto - hrvatski legalni organi će zatim saradjivati sa monitorima, posmatračima Evropske zajednice, u uspostavljanju reda i poretka u pretežno srpskim delovima Hrvatske; i peto - tek zatim dolazi u obzir demobilizacija rezervnog sastava Zbora narodne garde i deblokada kasarni JNA."

U takvim uslovima smo razmotrili novonastalu situaciju, ja ću o tome nešto kasnije govoriti na zatvorenom delu sednice, prvenstveno s ciljem da se ne likvidiraju više garnizon po garnizon, ubijaju njihove posade i zauzimaju ti garnizoni sa materijalnim sredstvima. Štab vrhovne komande je noćas razmatrao moguće mere i poslao predsedniku Republike Hrvatske, Vladi Republike Hrvatske i glavnom stožeru hrvatske vojske upozorenje. Pre nego što bih rekao šta ono sadrži, želim da kažem da su svi naponi, zajedno sa Evropskom zajednicom, čiji predstavnik se maksimalno angažovao da dodje do prekida vatre i prestanka blokade i zauzimanja opkoljenih objekata JNA u Hrvatskoj, dakle, da je on na kraju svih napora konstatovao da ne želi više da pravi od sebe budalu niti od Evropske zajednice, jer se sa hrvatske strane očigledno ničega ne pridržavaju, što su prihvatili, i ne vidi spremnost na ozbiljne razgovore. Prema tome, on se na tome više ne može angažovati.

Dakle, kad je i do toga došlo, onda je Štab vrhovne komande izdao upozorenje, koje je noćas poslato predsedniku Republike Hrvatske, Vladi Hrvatske i glavnom stožeru hrvatske vojske, gde se kaže: "da rukovodstva i oružane formacije Republike Hrvatske ignorišu sve do sada postignute sporazume o prekidu vatre. Dogovorena primirja koriste se za koncentraciju snaga i izvodjenje napada na vojne objekte i

04660526

jedinice. Kasarne i drugi objekti napadaju se mnogostrukim i jačim snagama. Umesto da se ukine, pojačava se blokada vojnih jedinica. Pripadnicima Armije uskraćuje se voda, hrana, što, po međunarodnim konvencijama, mora da se obezbedi i ratnim zarobljenicima. Faktički se radi o svojevrsnom genocidu. Izvršeno je mnoštvo bezočnih zločina nad pripadnicima JNA, domaća i svetska javnost je upoznata sa nekima od njih. Zloupotrebljavaju se i na sve moguće načine šikaniraju, proganjaju i uništavaju porodice pripadnika JNA. Sve to se više ne može tolerisati. Zato vas upozoravamo: prvo - za svaki napadnuti i osvojeni objekat Jugoslovenske narodne armije, biće odmah uništen po jedan objekat od vitalnog značaja za Republiku Hrvatsku. Drugo - za svaki napadnuti i zauzeti garnizon, biće uništeni vitalni objekti grada u kome se garnizon nalazi. To je istovremeno upozorenje civilnom stanovništvu da se blagovremeno povuče iz tih naseljenih mesta. Kao vojnički odgovor na zauzimanje više kasa a, nakon poslednjeg sporazuma o ofanzivne akcije i dejstva na del "oko ja oko" o želite da izbegnete dalje krv lokalni organi vlasti odmah stu komandama JNA radi omogućavanja p jedinica sa celokupnom tehnikom članova porodica pripadnika JNA tome se mogu angažovati i posmatr rugi na čin, da zaštitimo živote koljenim garnizonima, jednostavno ovori, pa i oni postignuti uz medj jednostavno gaze i ne poštuju. Evo toliko.

BRANKO KOSTIĆ:

Za međunarodni aspekt, rekli smo da iskoristimo priliku kad se Lončar vrati na jednu od sjednica Predsjedništva, mislim da bi bilo bolje, obzirom da je učestvovao.

04660527

Sad bi mogli eventualno ovo što je mimo Generalne skupštine i njenog zasijedanja.

Milivoje Maksić!

MILIVOJE MAKSIĆ:

Ja bih, ostavljajući, naravno, Lončaru da kaže sve glavno o ovim temama iz Ujedinjenih nacija, iz rada u Hagu, hteo, pošto se po sadržaju upravo uklapa u temu, koju razmatramo, da vas upoznam sa sadržajem jedne obaveštajne informacije koja je ovog trenutka stigla, sad su mi je dali.

Kao što znate, juče je održan sastanak Zapadnoevropske unije, vojne organizacije Evropske zajednice i Dvanaestorice ministara inostranih poslova. Oni su doneli interne zaključke, koji treba danas ili sutra da budu preneti nama. Rasprava je bila duža, neslaganja su bila velika. Saglasili su se oko sledećeg: da se pozovu, u jednoj deklaraciji koju pripremaju, sve strane u Jugoslaviji da, nakon isteka moratorijuma, nastave sa učešćem na Konferenciji o Jugoslaviji u Hagu, i da to čine u dobroj nameri, bona fide, kako bi se omogućilo da Konferencija zaista bude plodna i da donese dobre odluke. U prvom nacrtu je bilo predviđeno da se taj apel uputi samo Sloveniji i Hrvatskoj, ali onda je rečeno: "neka se uputi svima podjednako."

Drugo, na Hrvatsku će se apelovati da podigne blokadu kasarni Jugoslovenske narodne armije, a od JNA i od "srpskih grupa" će se tražiti da svojim akcijama ne idu na dalju konsolidaciju svojih položaja na terenu. Zatim se izražava puna spremnost da se odmah sazove sastanak Ministara inostranih poslova Zapadnoevropske unije i odluči o upućivanju u Jugoslaviju odgovarajućeg broja mirovnih snaga, ukoliko to prethodno predloži lord Karington, koji pre te svoje odluke treba da dobije saglasnost svih strana u Jugoslaviji.

Prema tome, tu temu, treba sada očekivati na sledećem sastanku, koji će verovatno biti u petak, u Hagu.

Dalje se daje puna podrška Rezoluciji Saveta bezbednosti, naročito u onom delu u kojem se zahteva obustava svake isporuke naoružanja u Jugoslaviju. Pruža se podrška, već postignuta u Sporazumu o upućivanju posmatrača u Bosnu i Hercegovinu i duž jugoslovensko-madjarke granice, na madjarskoj strani. Osnovna je poruka i osnovni je njihov zaključak, do kojeg su došli na sastanku, informacija potiče od jednog eksperta koji je u tome učestvovao, jeste da Konferencija u Hagu mora da se azhukta, da ne može da posustane pred bilo kakvim teškoćama, i da treba da postane stožer za razrešenje jugoslovenske krize, ma koliko na Jugoslovenima ležala glavna odgovornost. Oni se reorganizuju u tom cilju, tako da će Vejnans, biti odredjen za koordinatora na Konferenciji u Hagu, kao pogodnija i snažnija ličnost, nego dvojica potpredsednika, koje je imenovao Karington. Tu će ubaciti kompetentne ljude, tako da čitava operativa, ustvari Konferencija u Hagu, treba da predje u ruku Vejnansa.

Istovremeno je dodata jedna odredba u njihove interne zaključke: "ukoliko ipak bude poštovan prekid vatre u Jugoslaviji, onda otpada potreba slanja naoružanih lica u bilo kom vidu". Inače, naš izvor, koji je prisustvovao tim raspravama, kaže; "da nosi utisak da je krajnje malo verovatno da bi u Jugoslaviju moglo doći do upućivanja bilo kaikvih vojnih snaga i, takodje, da ni u jednom vidu nije prihvaćen, niti bilo gde uključen stav o izdvojenom priznavanju Slovenije i Hrvatske."

To je kao dopunska informacija, uz sve ovo. Drugo ne bih imao ništa više da kažem, družu potpredsedniče, ali bih zadovoljavajući svoje profesionalne savesti, morao da kažem još i ovo; sasvim razumem motive zbog kojih je Štab Vrhovne komande doneo ovo upozorenje, koje nam je sada drug Stane Brovet pročitao i sasvim razumem svu težinu situacije u kojoj se Vojska nalazi, kao što shvatam, da je svima nama izuzetno važno da Armiju sačuvamo, jer zemlja bez Armije, i zemlja u kojoj ima nasilja, ako nema svoju oružanu silu, ona je osudjena na propast. Ali, moram da kažem u ime svoje profesionalne savesti, da upozorim, da se bojim, da će ovo saopštenje izazvati tako negativne komentare u svetu i da će pojedine formulacije biti